

МАРГІНАЛІЗАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ

Лариса Саракун

Національний університет харових технологій, Київ, Україна

Микола Зелінський

Київський національний торговельно-економічний університет, Україна

Вступ. Концепт «маргінальність» широко використовується у філософсько-соціологічних дослідженнях. Сьогодні епіцентр його дослідження змістився у сферу соціальної стратифікації з акцентом на просторові переміщення.

Матеріали і методи. Сучасні дослідники (А. Гусєв, М. Шульга, О. Литвинчук, Є. Лібанова Л. Нагорна) схильні шукати коріння процесу маргіналізації в абстрактному «розмиванні» соціальних ідентичностей. Основними методами є діалектичний, історичний, соціокультурний, а також ціннісний підхід.

Результати. Маргіналізація особи – це її відрив, відхід від якогось соціального статусу, позиції, норм, цінностей, стилю життя. Внаслідок цього особа позбавляється багатьох засобів для відтворення своєї ідентичності. Розпізнати маргінала одночасно просто і складно. Сама особистість нерідко не усвідомлює свою маргінальність, перебуваючи в процесі становлення й ідентифікації власного «Я». Невизначеність – одна з фундаментальних ознак маргінала, який, будучи елементом соціальної структури суспільства, водночас постійно перебуває у перехідному стані щодо його культурних цінностей.

Посилення уваги до явищ маргіналізації у добу транзиту зумовлене, насамперед, тією роллю, яку відіграють маргінали в сучасних реаліях. Нерідко вони – «дно» суспільного життя. Але й так само нерідко – вони авангард суспільства, провідники майбутнього, його нових зразків. Маргінальний стан може продукувати нетривіальні форми інтелектуальної та художньої творчості.

Маргінальність є закономірним явищем будь-якого соціуму. Розрізняють маргіналізацію у сталому й перехідному суспільстві. Маргіналізація в останньому розгортається як широкомасштабний, усеосяжний процес втрати соціальними суб'єктами своєї ідентичності й переходу в стан невизначеної, розмитої ідентичності, в стан придбання і втрати тимчасової, ситуативної ідентичності. Маргіналізація такого типу настає тоді, коли в суспільстві відбуваються якісні зміни на соціетальному рівні, коли змінюється система власності та власників, система соціальної стратифікації, руйнується один тип соціальної структури й формується новий, коли відбувається зміна соціально-статусної основи суспільства, утворюється нова конфігурація соціальних стосунків, складаються нові принципи взаємин між соціальними групами, зростає нова система соціальних інститутів. Саме такі зміни відбуваються в українському суспільстві в останні роки та особливо загострилися після подій на Майдані й на Донбасі.

Висновки. Таким чином, вивчення процесів маргіналізації дозволяє зафіксувати масштаби та прояви маргінальних настроїв і виявити детермінанти, які сприяють розповсюдженню маргінальності.